

ՔԱՐՈՉԽՈՍԱԿԱՆ

Տ. ՎՐԹԱՆԵՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՔՐԱՀԱՄՅԱՆԻ ՔԱՐՈՉԸ՝ ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ ԽԱՉՎԵՐԱՑԻ ՏՈՆԻՆ ՄԱՏՈՒՑՎԱԾ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ (14 սեպտեմբերի 2008 թ.)

«Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. Ամէն»

*«Որ զանարատ բազուկս Քո ի Խաչին տա-
րածեցեր, Քրիստոս Աստուած և Նշան Յաղթու-
թեան ետուր մեզ»:*

*«Քրիստոս Աստված, Քո անարատ բազուկ-
ները տարածելով Խաչի վրա, մեզ տվեցի՛ր,
շնորհեցի՛ր Նշանը հաղթանակի»:*

Սիրելի հավատացյալներ,

Հայաստանյայց մեր Սուրբ Եկեղեցին Սուրբ Խաչին նվիրված չորս տոներ ունի՝ Ե-
րևման Սուրբ Խաչ, Գյուտ Խաչ, Վարագա Խաչ և վերջապես Սուրբ Խաչի Վերացման
տոնը, որը նաև հինգ տաղավար տոներից մեկն է: Յուրաքանչյուր տարվա սեպտեմ-
բերի 11-17-ի միջև հանդիպող կիրակի օրը նշում ենք Սուրբ Խաչի Վերացման հիշա-
տակությունը:

614 թ. Պարսից Խոսրով թագավորը գրավում է Երուսաղեմը, որը քարուքանդ ա-
նելով՝ սպանում և գերեվարում է քաղաքի տասնյակ հազարավոր բնակիչների: Պար-
սից թագավորը քրիստոնյաներին անարգելու և իրեն ենթարկելու համար գերեվա-
րում է նաև Քրիստոսի Խաչափայտը, որը առաջին դարում հրաշքով գտնվել էր Հակոբոս
Տեառնեղբոր կողմից:

Սույն անարգալից իրավիճակի հետ չհաշտվելով՝ 621 թ. Հերակլ կայսրը հարձակ-
վում և Խոսրով Բ-ին ստիպում է հաշտություն կնքել՝ վերադարձնելով, ազատագրե-
լով Տիրոջ հրաշագործ և փրկարար Խաչափայտը: Կայսեր այս արշավանքին մաս-
նակցել են նաև երկու հայ զորավարներ՝ Վահան Խոռխոռունին և ՄԺԺ Գնունին:
Հաղթական Հերակլ կայսրը Սուրբ Խաչափայտը նախ տանում է Կոստանդնուպոլիս
և ապա փոխադրում Երուսաղեմ, ուր մեծ շուքով ու տոնախմբությամբ է ընդունվում
հավատավոր ժողովրդի կողմից: Այսպիսով, սեպտեմբերի 14-ը հռչակվում է Խաչա-
փայտի գերեդարձի հիշատակման օր, որով հաստատվում է Սուրբ Խաչի Վերացման
տոնը (Խաչվերաց նշանակում է խաչի բարձրացում, ի վեր ընծայում որպես հաղ-
թության նշան, Տիրոջ՝ Հիսուս Քրիստոսի Սուրբ Խաչափայտով մեզ ընծայված հավի-
տենական փրկության նշան):

Սիրելի հավատացյալներ, Հայ Եկեղեցին Սուրբ Խաչի տոնը նշում է հատուկ հան-
դիսավորությամբ, որը հաստատվել է 7-րդ դարում Սահակ Գ Ձորափորեցի (կթղ.
677-703 թթ.) կաթողիկոսի կողմից: Կիրակի երեկոյան եկեղեցու խաչերից մեկը զար-
դարելով բուրավետ ռեհանով՝ պտտեցվում է այն եկեղեցու չորսքողերը հանդիսավոր

թափորով: Սուրբգրային ընթերցումներից հետո ծիսական հատուկ արարողությունների մաս է կազմում վարդաշրով նախօրոք ցողված ռեհանը ներկա հավատավոր ժողովրդին բաժանելը, որպեսզի այն իրենց օջախները տանելով՝ տանեն նաև Սուրբ Խաչի օրհնաբեր զորությունն ու պահապան ամրությունը՝ որպես Տերունական սրբաբար և փրկարար նշխար մեր ընտանիքներին և մեր հարազատներին:

Սիրելի հավատացյալներ, Հռոմեական կայսրության շրջանում խաչը թերևս եղել է ամենաանարգալից պատժամիջոցը: Խաչ էին բարձրացվում այնպիսի հանցագործներ, որոնք սարսափելի չարագործներ և ոճրագործներ էին: Աստծո Որդին՝ մեր Տեր Հիսուս Քրիստոս, մարդկային ցեղին առ ի փրկություն, հենց այդ անարգալից, սարսափելի և անըմբռնելի ցավի և չաչարանքներով լեցուն մահվան ձևն ընտրեց՝ ասելով. **«Մեծ ես քան զայս սեր ոչ որ ունի, եթե զանձն իւր դիցե ի վերայ բարեկամաց իւրոց»** (Հով. ԺԵ 13), և ի հավելումն Ավետարանական այս հրաշալի խոսքերի աղոթասաց վարդապետն ասում է. **«Որ վասն մեր ի չափաւորութիւն եկիր, անչափդ Աստուած»:** Ուստի Աստվածային զոհաբերության միակ և բացարձակ պատճառը Տիրոջ ունեցած անսահման և սրբակատար Մերն է, որն անսպառ աղբյուրի նման անընդհատ հոսում է տիեզերքում ի փրկություն և ի բարօրություն մարդկային ցեղի:

Այսպիսով, Աստծո Որդին մեզ հավասարվելով՝ զոհաբերվեց մեզ չարից ազատելու և պարգևելու համար Երկնային այն խաղաղությունը, որի կարիքն այնքան մեծ է և հրամայական հատկապես այսօրվա աշխարհում. **«Զխաղաղութիւն թողում ձեզ, զխաղաղութիւն Զիմ տամ ձեզ»** (Հով. ԺԴ 27):

Խաչն ամբողջովին փոխելով իր դատապարտության և անարգական իմաստը՝ ստացավ Նոր, Կենդանության, Փրկության, Զորության և հաղթանակի հավիտենական խորհուրդ-իմաստ, դարձավ այն աստիճանը, որով յուրաքանչյուր քրիստոնյա հնարավորությունն ունի բարձրանալու հասարակից կարևորագույնը, երկրորդականից առաջնայինը, նյութեղենից դեպի հոգևոր անգնահատելի արժեքները, որոնք մնայուն և ո՛չ անցողիկ արժեք ունեն: Ուրեմն **Խաչը կյանքի՝ քրիստոնեական սրբալենցաղ կյանքի Նոր և Անսպառ Կենդանության արժեքն ունի:**

Այդ իսկ պատճառով Հայ Եկեղեցում օգտագործվող խաչերը, եթե ուշիուշով գնենք, կտեսնենք, չեն կրում Խաչյալ Քրիստոսի պատկերը, որովհետև մենք հավատում ենք այն Խաչին, որի վրայից Քրիստոս Հարություն է առել, հաղթանակել է, մենք հավատում ենք այն Խաչին, որը ծաղկել և կենդանացել է Տիրոջ փրկարար զոհաբերությամբ, քանզի. **«Ես յաղթեցի աշխարհին»** (Հով. ԺԶ 33): Ուստի ամեն անգամ, երբ յուրաքանչյուր քրիստոնյա խաչակնքում է, դրանով ցանկանում է ասել, որ ինքը պատրաստ է իր հոգում ներառնել Տիրոջ սերը և մասնակիցը դառնալ Հիսուսի չարչարանքներին, որը գրավականն է մեր կյանքի հաղթության, երաշխիքն է հաջողությունների և առհավատյան է հավիտենականության:

Խաչն այլևս մեր փառքն ու պարծանքն է, վասն զի չկա հարություն, չկա հաղթանակ և չկա հառաջընթացություն առանց խաչելության, չարչարանքի, ստեղծագործ և արգասաբեր աշխատանքի, առավելապես ծաղկեցնելու, կենդանացնելու, նորոգելու և մաքրագործելու մեր ներքինը՝ հոգևորը, որը ճշմարիտն է, մնայունն ու արժանավորը, քանզի. **«Զի՞նչ օգուտ է մարդոյ, եթե զաշխարհ ամենայն շահեսցի եւ զանձն իւր տուժեսցի»** (Մարկ. Ը 36):

Միբելի հավատացյալներ, ահավասիկ կյանքի նորոգման և վերաթնորման Տերունական փրկարար նպատակի իրականացումն է, որ տեղի է ունենում Մարդացյալ Փրկչի կենարար և հրաշափառ Սուրբ Խաչի ճանապարհով: Խաչ, որը դառնում է աստիճանը դեպի փրկություն և Արքայություն տանող Աստվածակառույց ճանապարհի: Ահա թե ինչու հաճախ մեր եկեղեցու շարականներում ասվում է. **«Փա՛ռք սուրբ Խաչիդ, ալելուիա»:** Ամեն անգամ փառաբանելով Տիրոջ փրկագործ Սուրբ Խաչը, մենք իբրև քրիստոնյաներ և իբրև զավակները մեր մայրենի եկեղեցու, ի լուր աշխարհի հայտարարում ենք, որ ոչ միայն հավատում ենք, այլև բոլորանվեր հետևորդներն ենք Տիրոջ չարչարանաց միջոցով մեզ ընծայված աննախադեպ հաղթանակի, վկան մեր ժողովրդի, թեպետ դժվարին, սակայն փառավոր և հաղթական ողջ պատմության ընթացքի, սկսյալ Սրբոց Վարդանանց հրաշափառ և պատվարժան հերոսամարտից, մինչև Արցախյան Երկնատու հաղթանակների ամբողջական շարանը:

Անկասկած, մեր ժողովրդի պատմությունն իր ողջ ընթացքով, Հիսուսաշավիղ մի անբալկտելի երթ է, նույնանման նաև Փրկարար Սուրբ Խաչին, քանզի ինչպես որ մեր Տերն անարգվեց և չարչարվեց, ինչպես որ Տերունական կենապարզն Սուրբ Խաչն ևս բազմիցս գերեվարվելով, անարգվելով, այլև բազում փորձությանց միջով անցնելով ի վերջո դարձավ Քրիստոսի Սուրբ Եկեղեցու սրբարար և փրկարար հավիտենական Խորհրդանիշ, նմանյալ Փրկչին, հայ ժողովուրդն նույնպես անցնելով այդ դժվարին, կենաց և մահու, այլև չարչարանաց ճանապարհով, ահավասիկ այսօր արժանապես ժառանգորդն է Աստվածընծա այդ հաղթական Ավետիսի, որպես առաջին քրիստոնյա պետությունը, որը ոչ այլ ինչ է, քան Երկնային նախախնամության իրագործումը, ևս մեկ անգամ հաստատելու սրբազան շարականագրի հրաշալի այն խոսքերը, թե. **«Արեգակն արդարութեան ի Հայաստան ծագեալ»:**

Միբելի հավատացյալներ, Վերացման Սուրբ Խաչի այս նվիրական տոնի առիթով մեր մաղթանքն ու սրտաբուխ աղոթքն է, որպեսզի Խաչյալ Փրկիչը հավիտենապես մեզ արժանացնի բազում հաղթական նվաճումների կյանքի բոլոր ոլորտներում՝ մշտապես մնալով հարազատ և նվիրյալ զավակները Իր իսկ հիմնած եկեղեցու՝ հայոց սրբարան Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի:

Թող Սուրբ Խաչի զորությունն ու երկնաբաշխ օրհնությունը ամուր և պայծառ պահեն մեր երկիրն ու մեր զավակաց հոգիները մինչև ի կատարածն աշխարհի:

«Որ զանարատ բազուկս Քո ի Խաչին տարածեցեր, Քրիստոս Աստուած և Նշան Յաղթութեան ետուր մեզ, սովաւ զկեանս մեր պահեա՛լ»:

Շնորհք, Մէր եւ խաղաղութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցի ընդ ձեզ եւ ընդ ամենեւեանդ. Ամէն: